



Piosenki na wakacje

- [Piosenki na wakacje](#)



Piosenki na wakacje

Źródło: online-skills, źródło:..

Scenariusz lekcji dla nauczyciela:

I. Indywidualna i zespołowa ekspresja muzyczna.

1. W zakresie śpiewu. Uczeń:

1) śpiewa ze słuchu lub/i z wykorzystaniem nut (w zespole, solo, a cappella, z akompaniamentem) minimum 10 różnorodnych utworów wokalnych w roku szkolnym:

a) piosenki z repertuaru dziecięcego, młodzieżowego, popularnego i ludowego,

b) wybrane pieśni (w tym artystyczne i patriotyczne),

c) kanony;

3) śpiewa, dbając o emisję i higienę głosu, stosuje ćwiczenia oddechowe, dykcyjne i inne, zachowując naturalne właściwości głosu;

4. W zakresie słuchania i percepcji muzyki. Uczeń:

2) rozpoznaje ze słuchu:

c) podstawowe formy muzyczne: AB, ABA, ABA1, rondo i wariacje,

II. Język i funkcje muzyki, myślenie muzyczne, kreacja i twórcze działania.

1. Uczeń zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce:

1) podstawowe pojęcia i terminy muzyczne (pięciolinia, klucz, nuta, pauza, wartość rytmiczna, dźwięk, gama, akord, akompaniament) oraz zależności między nimi;

4. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje charakterystyki:

3) form muzycznych: budowa okresowa, AB, ABA, ABA1, kanon, rondo, wariacje, pieśń, opera, balet, operetka, musical, koncert, symfonia;

4) faktury muzycznej: homofoniczna, polifoniczna.

wymieniać utwory o tematyce wakacyjnej;

określać faktury: homofonię i polifonię oraz budowę utworów muzycznych;

rozróżniać utwory wykonywane a cappella i z akompaniamentem;

Piosenki – utwory wokalne

Muzyka wokalna to muzyka przeznaczona do śpiewu. Utwory wokalne posiadają tekst słowny, który ilustrowany melodią nadaje muzyce cechy programowe. To właśnie dzięki temu, oddziałuje ona na słuchacza bardziej wyraziście niż muzyka instrumentalna. Do utworów wokalnych należą piosenki, które mogą być wykonywane **a cappella** (bez towarzyszenia instrumentu) lub z **akompaniamentem** jednego instrumentu (np. fortepianu lub gitary), grupy instrumentów lub orkiestry.

Piosenki mogą mieć różną budowę (np. budowa zwrotkowa, AB, ABA, kanon), inne **metrum**, tempo, charakter i nastrój. Ze względu na tekst, wyróżniamy piosenki dziecięce, młodzieżowe, miłosne, patriotyczne, religijne, biesiadne i inne.

Istnieje wiele piosenek, które opowiadają o lecie. Wybrane tytuły znajdziesz na poniższej ilustracji.



1

Gonię słońce gorące (muzyka: Aleksander Pałac, słowa: Elżbieta Szeptyńska)

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PUIASxPtr>

Gonię słońce gorące, wyk. Zespół dziecięcy Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy (AMFN), CC BY 3.0

2

3

Kanon letni (anonim początek XIV w.)

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PUIASxPtr>

Anonim, „Kanon letni”, XIV w., AMFN, CC BY 3.0

4

W zielonym lesie (muzyka: Jerzy Wasowski, słowa: Roman Pisarski)

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PUIASxPtr>

Jerzy Wasowski, Roman Pisarski, „W zielonym lesie”, online-skills, CC BY 3.0

Piosenki na lato, online-skills, CC BY 3.0

Faktura i budowa piosenek (utworów muzycznych)

Faktura opisuje współdziałanie harmonii i melodii. Melodia przeplatając się z harmonią, tworzą konstrukcję muzyczną, jaką jest utwór.

W utworach kompozytorzy w różny sposób wykorzystują bogatą gamę środków technicznych. Jednym z głównych jest – technika użycia współbrzmień i prowadzenia głosów, którą wyróżniają faktury:

1) **homofoniczna** – prowadzenie jednej głównej melodii;

- melodia z tekstem i akompaniamentem instrumentalnym (piosenka),

2) **polifoniczna** – równoczesne prowadzenie kilku samodzielnych pod względem rytmicznym i melodycznym, lecz równorzędnych głosów wokalnych lub instrumentalnych, np. fuga, kanon;

- **kanon** – jeden z najstarszych typów techniki polifonicznej opartej na ścisłej **imitacji**.

W kanonie, tę samą linię melodyczną głosu rozpoczynającego, powtarzają kolejno z pewnym opóźnieniem wszystkie występujące głosy (2, 3, 4 lub nawet więcej). Przedstawiono to na poniższym schemacie, gdzie M to melodia.



1

Budowa piosenki jest procesem przemyślanym. Komponowaniem muzyki (w tym i piosenek) nie rządzi przypadek, lecz zasady. Jedną z nich jest zasada powtarzania, inną – kontrastu. Przez stosowanie powtarzania i kontrastu powstały formy muzyczne:

Budowa kanonu, online-skills, CC BY 3.0

1) **zwrotkowa** – w piosenkach zwrotkowych występują zwrotki, które mają tę samą melodię, a po każdej zwrotce wraca melodia zwana refrenem. Schemat takiej piosenki przedstawiono poniżej, gdzie **Z** to zwrotka, w której w kolejnych powtórzeniach zmienia się tekst, **R** to refren, w którym za każdym razem występuje ta sama melodia i tekst.

Z1 R Z2 R Z3 R

Niektóre piosenki mają tylko zwrotki – ta sama melodia ze zmieniającym się tekstem, bez refrenu – schemat:

Z1 Z2 Z3 Z4

Bywają też takie piosenki, w których melodia do każdej ze zwrotek jest inna, wówczas możemy ją przedstawić następująco:

A B C D

2) **AB** – w niektórych utworach instrumentalnych i piosenkach występują dwie kontrastujące części: A i B. W części B może pojawić się zupełnie nowy pomysł muzyczny, ale różnice między częściami mogą dotyczyć również tonacji, charakteru, itd.

A B

3) **ABA (ABA¹)** – w tym trzyczęściowym utworze (lub piosence) po dwóch kontrastujących częściach A i B, wraca część pierwsza A: ABA. Bywa, że kompozytor w powtarzanej na koniec części A wprowadza pewne zmiany, np. wzbogaca ją, wydłuża lub skraca. Wówczas kompozycja ma budowę: ABA¹.

A B A A B A¹

Budowę utworu można przedstawić za pomocą pisma obrazkowego lub rysunku, a także układać formy muzyczne z kartoników. Należy dokładnie wysłuchać muzyki, aby w wyobraźni powstał jej plan i obraz.

Budowę utworu można przedstawić za pomocą pisma obrazkowego lub rysunku, a także układać formy muzyczne z kartoników. Należy dokładnie wysłuchać muzyki, aby w wyobraźni powstał jej plan i obraz.

Śpiewamy piosenkę

Gonię słońce gorące

Polecenie 1

Wysłuchaj kilkakrotnie poniższego utworu, a następnie wykonaj polecenie:

1. Przeczytaj rytmicznie poszczególne zwrotki.
2. Zapoznaj się z tekstem utworu. Najpierw przeczytaj i spróbuj opanować pierwszą zwrotkę wraz z refrenem. Gdy już będziesz potrafił zaśpiewać pierwszą zwrotkę zacznij się uczyć drugiej i trzeciej zwrotki.

1. Kiedy się zaczyna marzyć,
wszystko może się wydarzyć.
Rzeczy dziwne, osobliwe
i zupełnie nieprawdziwe.

Gonię słońce gorące po łące,
po łące zielonej jak rzeka.
Gonię słońce gorące po łące,
a ono przede mną ucieka.
To się skryje w traw czuprynę,
drzewom w liściach przyda złota,
zawsze skore do zabawy,
kiedy przyjdzie mu ochota.

2. Nie dowierza mama z tatą
cóż poradzić mogę na to?
A tak byłoby ciekawie
razem gonić słońce w trawie.

Gonię słońce gorące po łące,
po łące zielonej jak rzeka.
Gonię słońce gorące po łące,
a ono przede mną ucieka.
To się skryje w traw czuprynę,
drzewom w liściach przyda złota,
zawsze skore do zabawy,
kiedy przyjdzie mu ochota.

3. To się skryje w traw czuprynę,
drzewom w liściach przyda złota,
zawsze skore do zabawy,
kiedy przyjdzie mu ochota.

Polecenie 2

Po wystłuchaniu piosenki, określ, z ilu części składa się zwrotka piosenki.

Tekst piosenki opowiada o marzeniach, o radości i słońcu. W piękne, słoneczne i ciepłe dni, czujemy się beztrosko. Mogą się wtedy zdarzyć różne, nawet niewiarygodne przygody. Piosenka wykonana jest z akompaniamentem fortepianu. Poszczególne części oddziela wstęp instrumentalny.

W zielonym lesie

Polecenie 3

Wysłuchaj kilkakrotnie poniższego utworu, a następnie wykonaj polecenie:

1. Przeczytaj rytmicznie poszczególne zwrotki.
2. Zapoznaj się z tekstem utworu. Najpierw przeczytaj i spróbuj opanować pierwszą zwrotkę. Gdy już będziesz potrafił zaśpiewać pierwszą zwrotkę, zacznij się uczyć drugiej i trzeciej zwrotki.

1. W zielonym lesie, nad brzegiem rzeczki
turysta jadł śniadanie,
gdy wtem usłyszał głos kukułeczki,
wesole jej kukanie.
Głos podobał się turyście,
kukułeczki szukał.
Nie odnalazł oczywiście,
bo to harcerz kukał.

2. W zielonym lesie o samym świcie
zbierała babka grzyby,
gdy wtem rozległo się wilka wycie
i łosia głos jak gdyby.
Babce się zjeżyły włosy,
uwierzyła w kawał,
nie wiedziała, że te głosy
pewien druh udawał.

3. W zielonym lesie pod koniec wiosny
słyszano lwie pomruki.
Struchleli ludzie, przelękły się sosny,
zadrżały dęby, buki.
Ja podszedłem całkiem blisko,
no bo, mówiąc szczerze,
to nie mogło mruczeć lwisko,
mogli zaś harcerze.

Piosenka nie ma wyraźnie oddzielonego refrenu. Piosenka składa się z 3 zwrotek. W melodii każdej zwrotki można odszukać części, z których skrajne powtarzają się z innymi zakończeniami.

Tekst piosenki opowiada o letnich, wakacyjnych żartach, których dopuszczał się harcerz: naśladował on odgłosy kukułki, wilka i lwa. Nabrał i przestraszył turystę, babcię i grupę ludzi. Piosenka bardzo pogodna, wakacyjna. Piosenka wykonana jest z akompaniamentem gitary.

Kanon letni

Kanon letni (*Sumer is icumen in*) pochodzi z połowy XIII wieku i jest najstarszym zachowanym kanonem. Rękopis tego sześciogłosowego kanonu przechowywany jest obecnie w Bibliotece Brytyjskiej. Kanon letni to utwór zbudowany z dwóch różnych kanonów brzmiących jednocześnie: K1 – 4 głosy, K2 – 2 głosy.

1. M-----

M-----

M-----

M-----

2. M-----

M-----

1

Liczba głosów w kanonie podwójnym jest sumą głosów w pierwszym i drugim kanonie (4+2).

Polecenie 4

Przed Tobą skomplikowane zadanie, a polecenie zostało rozbite na trzy części.

1. Wysłuchaj nagrania piosenki: melodia I kanonu i melodia II kanonu i zaśpiewaj melodię wybranego kanonu.

M-087-UM2

„Kanon letni”, jeden głos, kanon 1, AMFN, CC BY 3.0

2

M-087-UM3

„Kanon letni”, jeden głos, kanon 2, AMFN, CC BY 3.0

2. Następnie kilka razy posłuchaj nagrania utworu w wersji wielogłosowej i spróbuj zaśpiewać utwór z akompaniamentem fortepianu. Poniżej przedstawiono Kanon letni w języku angielskim, Ty będziesz śpiewał po polsku, wykorzystując poniższy tekst.

Sumer is icumen in

The image shows a musical score for the medieval song 'Sumer is icumen in'. It includes two bass parts and a vocal line. The vocal line is marked with 'X' at the beginning of each phrase, indicating where to start singing. The lyrics are in English and include the famous 'cuc-koo' refrain. A circled '1' is placed above the first measure of the vocal line, indicating the starting point for the first part of the exercise.

Pes (bourdon)

Basse 1
Sing cuc - koo, Sing cuc - koo now.

Basse 2
Sing cuc - koo now. Sing cuc - koo.

Rota (ronde)

1 Sum - mer is a - com - ing in. Lou - dly sing, cuc - koo.

5 Gio - weth seed and blo - wethmead, And spring - eth a - new.

9 Sing, cuc - koo. The e - we bleats for the lamb, The

13 cow lows for the calf, The bul - lock leaps, buck be - comes bold.

17 Merri - ly sing, cuc - koo. Cuc - koo, cuc - koo.

21 You sing well, cuc - koo, Ne - ver shall you cease now.

1

Kanon letni

Wykonawca: Muzycy z Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PUIASxPtr>

3. Zapoznaj się z tekstem utworu w języku polskim. Przeczytaj go kilka razy i spróbuj zaśpiewać utwór a cappella.

Przyszło lato, kukułeczko,

Śpiewaj, ptaku mój.

Niech się lasy rozlegają

Słodkim twym *ku-ku*.

Nuć *ku-ku*.

Wprawdzie trudno ciebie zoczyć,

Gdy śpiewasz „ku-ku”,

Ale głos twój wszędzie słysząc,

Echo dzwoni tu:

ku-ku, ku-ku przez cały dzień

Od świtu aż do samego snu.

Nuć ku-ku, o nuć ku-ku.

W utworze polifonia połączona jest z ilustracyjnością – naśladowanie głosu kukułki. Melodia i harmonia nawiązują do muzyki ludowej. Kanon wykonany jest a cappella, czyli bez akompaniamentu instrumentalnego.

Zadania

Ćwiczenie 1

W utworach muzycznych można wyróżnić faktury:

☐ zwrotkową

☐ homofoniczną

☐ polifoniczną

Ćwiczenie 2

Dobierz opis do odpowiedniego schematu budowy utworu muzycznego (piosenki):

ABA

budowa dwuczęściowa, kontrastujące części

AB

budowa trzyczęściowa, trzecia część ma wprowadzone zmiany

ABA1

budowa trzyczęściowa, skrajne części są takie same

Ćwiczenie 3

Wskaż schemat piosenki zwrotkowej, w której po każdej zwrotce (każda z innym tekstem) występuje taki sam refren.

☐ Z1 Z2 Z3 Z4

☐ A B C D

☐ Z1 R Z2 R Z3 R

Ćwiczenie 4

Połącz fragmenty muzyczne z ich opisem.

Materiały audio dostępne pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PUIASxPtr>

- | | | |
|---|--|---|
| 1 | budowa zwrotkowa, akompaniament fortepianowy | ⬆ |
| 2 | budowa zwrotkowa, akompaniament gitarowy | ⬆ |
| 0 | kanon, a cappella | ⬆ |

Ćwiczenie 5

Uzupełnij zdanie.

Kanon to realizacja kolejno przez wszystkie głosy z pewnym opóźnieniem.

Ćwiczenie 6

Równoczesne prowadzenie kilku samodzielnych pod względem rytmicznym i melodycznym, lecz równorzędnych głosów wokalnych lub instrumentalnych to:

☐ homofonia

☐ monofonia

☐ polifonia

Ćwiczenie 7

Zaznacz zdania prawdziwe.

- ☐ Rękopis Kanonu letniego przechowywany jest w Bibliotece Brytyjskiej.
- ☐ *Sumer is icumen in* to tzw. kanon zimowy.
- ☐ Kanon pierwszy złożony jest z 2 głosów a drugi kanon z 3 głosów
- ☐ Kanon letni pochodzi z I połowy XI wieku.
- ☐ Kanon letni to utwór zbudowany z dwóch różnych kanonów brzmiących jednocześnie.

Polecenie 5

Posłuchaj nagrań piosenek: *Gonię słońce gorące* i *W zielonym lesie*, następnie jedną z nich zaśpiewaj z nagraniem.

[Gonię słońce gorące, AMFN, CC BY 3.0](#)

2 [Jerzy Wasowski, Roman Pisarski, „W zielonym lesie”, online-skills, CC BY 3.0](#)

Słownik pojęć

A cappella

śpiew bez towarzyszenia instrumentów.

Akompaniament

(z wł. *accompagnamento*=towarzyszenie) – partia instrumentalna towarzysząca głównej partii melodycznej, wykonywanej przez głos solowy, instrument, chór lub orkiestrę; akompaniament spełnia rolę uzupełnienia harmonicznego, rytmicznego lub kolorystycznego w wykonywanym utworze.

Faktura

z łac. *factura* = wykonanie czegoś, obróbka, budowa; rodzaj użytych przez kompozytora środków technicznych i sposób ich realizowania w kompozycji; [...] technika użycia

współbrzmień i prowadzenia głosów [...]; f. homofoniczna i polifoniczna.

Homofonia

faktura polegająca na opieraniu jednej głównej melodii, znajdującej się zwykle w głosie najwyższym, na współbrzmieniach harmonicznym.

Imitacja

technika kompozytorska stosowana szczególnie w utworach polifonicznych [...] polegająca na powtarzaniu pewnego fragmentu melodycznego, występującego w jednym głosie, przez inny głos lub kolejno przez różne głosy.

Metrum

zasada regularnego następstwa naturalnych akcentów w rytmicznym przebiegu utworu.

Polifonia

typ techniki kompozytorskiej polegającej na równoczesnym prowadzeniu kilku samodzielnych pod względem rytmicznym i melodycznym, lecz równorzędnych głosów wokalnych lub instrumentalnych.

Takt

odcinek stale powtarzającego się schematu metrycznego w utworze lub w jego części, ograniczony kreskami taktowymi.

Wokalna muzyka

przeznaczona do wykonania przez głosy ludzkie: solo lub w zespole (ansambl, chór); wykonywana bez towarzyszenia instrumentów – a cappella, z akompaniamentem – wokalno-instrumentalna.

Źródła:

J. Habela, *Słowniczek muzyczny*, Wydawnictwo PWM, Kraków 1988

Słownik muzyki, pod red. W. Marchwicy, Zielona Sowa, Warszawa 2006

Biblioteka muzyczna

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dy6PK9Pej>

„Kanon letni”, jeden głos, kanon 1, AMFN, CC BY 3.0

Nagranie pierwszej melodii kanonu letniego wykonanej przez jeden męski głos. Melodia jest dość prosta, rytmiczna. Mężczyzna śpiewa tekst Sing ku ku.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dy6PK9Pej>

„Kanon letni”, jeden głos, kanon 2, AMFN, CC BY 3.0

Nagranie drugiej melodii kanonu letniego wykonanej przez jeden męski głos. Melodia jest bardziej skomplikowana, skoczna, wesoła. Mężczyzna śpiewa dużo bardziej skomplikowany tekst w starym języku angielskim.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dy6PK9Pej>

Gonię słońce gorące, AMFN, CC BY 3.0

Nagranie piosenki Gonię słońce gorące autorstwa: Aleksandra Pałaca i Elżbiety Szeptyńskiej. Piosenkę wykonuje chór dziecięcy z akompaniamentem fortepianu. Zwrotki są utrzymane w tempie umiarkowanym, marzycielskie. Refren z tekstem: "Gonię słońce gorące po łącea ono przede mną ucieka" jest dużo weselszy, szybszy, ruchliwy.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dy6PK9Pej>

Jerzy Wasowski, Roman Pisarski, „W zielonym lesie”, online-skills, CC BY 3.0

Na nagraniu piosenka Jerzego Wasowskiego i Romana Pisarskiego "W zielonym lesie". Piosenkę wykonuje kobieta z akompaniamentem gitary. Piosenka jest żartobliwa, wesoła, w tempie umiarkowanym, w charakterze lekkiego walczyka.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dy6PK9Pej>

Anonim, „Kanon letni”, XIV w., AMFN, CC BY 3.0

Ilustracja interaktywna przedstawia pięciolinie z nutami. Po zaznaczeniu kursorem myszy grafiki zostanie wyświetlona informacja dodatkowa oraz odtworzony utwór muzyczny „Kanon letni”.

Bibliografia

Encyklopedia muzyki, pod red. A. Chodkowskiego, PWN, Warszawa 1995